

Concluzii

„Filozofia” aflată la baza cărții de față pornește de la ideea că nu există deosebiri valorice între culturi și, în mod implicit, judecățile estetice asupra textelor nu sunt obiective și în sine pertinente, reprezentând opinia unei minorități oarecare, printre altele. Altfel spus, între muzica lui Mozart și cea a unui lăutar de mahala, cântată fără artă, dar cu aplomb, la o nuntă din blocul meu, muzică audibilă în chiar momentul când scriu aceste rânduri, nu există nici-o diferență valorică, cultural vorbind.

Adoptarea unui asemenea punct de vedere a fost deosebit de dificilă. Am avut nevoie de circa doi ani pentru a renunța în mod sincer la preferințele unui critic literar și a adopta optica unui sociolog al literaturii și al textelor de tip literar. Am trăit ceva asemănător unei apostazii, abandonând religia frumosului în favoarea unei discipline spirituale eminentemente laice, de felul unei orientări neoprotestante. Cititorul va decide în ce măsură rezultatele unei asemenea întreprinderi ciudate sunt interesante.

Cândva am scris că literatura înseamnă iubire de literatură. După decenii, mi-a fost dat să argumentez o asemenea formulare aparent paradoxală. Se pare că lucrurile stau într-adevăr așa. Fără persoane îndrăgostite de ea, literatura este un text mort, o simplă înșiruire de cuvinte. Meditând la „eterna” dragoste pentru literatură și la crepuscului ei actual, dictat de mass media și de celelalte forme de industrie a divertismentului, am înțeles schimbarea lucrurilor. Sefiștii sunt un mic grup din marea armată formată de groparii literaturii tradiționale. I-am ales pentru că eu însumi fac oarecum parte dintre ei și îi cunosc destul de bine. La fel de bine aș fi putut să scriu despre amatorii de fotbal sau despre adoratorii unei vedete de televiziune, constituiți într-un fan-club. Am avut și alte argumente în favoarea respectivei alegeri. Sefiștii sunt totuși niște

persoane amatoare de lectură și de scrisul cvasiliterar. Fanul obișnuit nu scrie (sau o face pe Internet, fără nici-o grijă pentru stil), se mulțumește să privească la televizor sau la monitorul calculatorului său. Un argument a fost și complicația intelectuală a sefiștilor, remarcabilă în multe cazuri. Cineva poate să nu iubească frumosul, are acest drept, dar trebuie să fie suficient de interesant, pentru a fi creditabil. Sefiștii aduc ardoarea lor rațională, atât de asemănătoare, de exemplu, cu pasiunea cvasifilologică pentru textul biblic a unui anumit grup de neoprotestanți. În plus, dacă un anumit grup social rezistă suficient de mult în timp, capătă un fel de legitimitate „automată”. Sefiștii au cucerit așa ceva.

Rămâne de discutat, în fine, dacă între calificarea unui critic literar și cea a unui comentator specializat în sefeuri există o diferență de complexitate. Amândoi au îndreptățirile lor, dar primul trebuie să studieze un număr de ani și să aibă ceea ce se cheamă, cu un termen demodat, talent. Al doilea, cu suficient aplomb, poate deveni un jurnalist de tip literar specializat în sefeuri. La fel se petrec lucrurile în cazul autorilor tradiționali de literatură. Doar un poet poate spera să se nască desăvârșit printr-un miracol, precum Minerva din capul lui Zeus. Acest fenomen a fost caracteristic mai ales pentru secolul al XIX-lea. În secolul trecut, majoritatea marilor poeți au fost oameni cu o întinsă cultură filologică. Ceva asemănător există și în lumea muzicii. Un compozitor sau un interpret de muzică clasică are nevoie de o lungă perioadă de pregătire. Altfel nu se poate. Un cantautor, în schimb, poate ajunge celebru înainte de douăzeci de ani, fără vreo pregătire de specialitate. Așa stau lucrurile.

În acest punct al discuției, un literat ar putea invoca o veche idee referitoare la valoarea estetică. Valoarea operei este direct proporțională (și) cu întinderea muncii depuse de artist pentru realizarea produsului său! Criteriul pare de-a binelea naiv, ar replica imediat sefiștul, dacă ne gândim la evoluția lucrurilor în ultimele decenii, când artistul laborios este tot mai mult ceva de domeniul trecutului, iar tehnicile de calculator transformă producerea artei sau a „artei” într-un proces de tip industrial. Este corect,

ar admite literatul. Sefiștii profită de această împrejurare. Pentru a deveni un sefist român publicat și citat de Mircea Opriță în ediția a treia a operei sale de căpetenie (aflată probabil în pregătire), nu trebuie nici să faci studii filologice, nici să-i citești pe clasicii literaturii de ieri și de azi și nici măcar să urmezi, în stil american, vreun curs despre tehnicile necesare pentru compunerea unui roman sau a unei povestiri. Este suficient să citești un număr de sefeuri și să treci apoi la fapte. Naiv sau nu, ar continua literatul, munca depusă este un indice valabil al valorii, unul dintre ele. Modul laborios ar trebui să indice profesionalismul.

În cele din urmă, sefistul ar veni cu argumentul final, postmodernist. Nouă ne plac aceste texte. Dacă aveți alte gusturi, vă privește.

De fapt, dialogul între cele două grupuri sociale este imposibil și neavenit. Acesta pare a fi concluzia relativ paradoxală a cărții de față. Oricum, neosefiștii și neoliterații, transformați în participanți mai mult sau mai puțin norocoși la producția intelectuală a mass media, asta dacă nu cumva sunt universitari sau pensionari resemnați ai Uniunii Scriitorilor, nu prea mai au ce să-și spună. Polemica dintre ei este, în mod iremediabil, ceva de domeniul trecutului. Puțin interesează, în fine, faptul că oamenii de azi ar putea fi împărțiți în două categorii, cei cu suflete de literați și cei cu suflete de sefiști.